

Ime, ki ga izgovarjamo s ponosom!

Mimogrede sem ondan pred skupščino občine Šiška slišal razgovor dveh, ki sta se spraševala, kaj so to Prekomorske brigade, po katerih se imenuje trg pred skupščino. Odgovora nista vedela. Zato o tem nekaj besed.

Znano je namreč, kako se je med obema vojnama godilo Slovencem v Slovenskem Primorju in Hrvatom v Istri. Fašistično-moharhistična Italija je med obema vojnama ogromno ljudi s tega področja prisilila v izgnanstvo, strpala v zapore, pahnila v konfinacije v južno Italijo in na otoke, mladeniče pa v vojaško suknjo ter jih poslala braniti svoj imperij v Afriko. Ko se je pričelo razvijati NOG, pa je pobrala še mnogo moških pa tudi zelo mladih fantov ter jih

vkjučila v t. i. »bataglione speciale« — neoborožene — v izolacijo.

Tako je bilo ob kapitulaciji Italije na področju južne Italije, ki so ga zavzeli zavezniki, okoli štirideset tisoč teh pregnancev. Če prištejemo še ljudi, ki so prišli v konfinacijo in zapore s področja okupirane Jugoslavije, se ta številka povzpne na 50 tisoč. Če pa pridamo še veliko število Primorcev in Istranov, ki so bili v italijanski vojski v Afriki in del bivše jugoslovanske vojske na Srednjem Vzhodu je bila to silna moč.

Angleži so te ljudi silili v jugoslovansko kraljevsko vojsko, ki je nastajala v Afriki in ki bi se kasneje z zavezniško pomočjo izkrcala na jugoslovansko ozemlje, kakor so to storili v Grčiji, kjer so partizane uničili

in vsilili svoj družbeni red. Toda iz tega ni bilo nič!

Ogromna večina je kralja odklonila in se opredelila za Tita in novo Jugoslavijo. Ko so zvedeli, da je v Bariju jugoslovanska delegacija oz. zbirna baza za Jugoslovane, ki želijo oditi v domovino, so trumoma drveli proti Bariju in se javljali v partizansko vojsko.

Tako so bile že na italijanskih tleh ustanovljene brigade in druge enote imenovane — prekomorske. Prva in druga prekomorska brigada sta bili boje z Nemci po srednje-dalmatinskih otokih in na obali. Zaradi velikih izgub, ki sta jih brigadi utrpeli, sta bili kot samostojni enoti ukinjeni, borci pa razporejeni v druge enote. — Tretja prekomorska brigada je uspešno preganjala Nemce od Splita prek Knina vse do Trsta. Postala je udarna. — Četrta je na prošnjo zveznikov in po odobritvi vrhovnega štaba ostala na področju južne Italije — v Bariju, Brindisiju in v Monopoliju. Tu je v zavezniških skladiščih pripravljala vojaški material in opremo, namenjeno jugoslovanskim partizanom pa tudi drugim odporniškim gibanjem v Evropi. Ta material so njeni pripadniki odvažali na letališča in v luke ter ga nakladali v letala in na ladje za Jugoslavijo. V vseh letalih, ki so jugoslovanskim partizanom prinašala material, so bili kot pomožna posadka za odmetavanje materiala pripadniki 4. prekomorske brigade oz. njene »leteče« čete, imenovane Simon Gregorčič. — Peta prekomorska brigada je bila ustanovljena šele proti koncu 1944. leta. Jedro te brigade so sestavljali po večini fantje iz Štajerske, Koroške, Gorenjske in Dolenjske, priključili pa so se jim tudi sinovi naših izseljencev širom po Evropi pa tudi Ameriki. Večino so jih Nemci na silo vtaknili v vojaške uniforme ter vključili v tiste sovražnikove enote na bojiščih v Franciji, ki naj bi preprečevale sovražnikovo invazijo čez Rokavski preliv. Ob prvi priložnosti so zbežali k angleški vojski, ki se je izkrcala v Franciji.

Poleg teh pehotnih brigad so nastale še tankovska brigada, artilerijske enote, letalske eskadrilje, minometalski bataljon, slovenski prometni bataljon in pevski zbor Srečko Kosovel, ki je ponesel partizansko pesem širom po Evropi. Razen tega je bilo mnogo prekomorcev v mornariških enotah in v drugih enotah po Jugoslaviji.

Ta ogromna množica ljudi, ki se je bojevala po vsej naši domovini, je veliko prispevala za osvoboditev domovine; tako množična odločitev za Tita in novo Jugoslavijo na tujih tleh pa je prav gotovo zaveznikom in kralju Petru zavrla misel na morebiten poziv izkrcanja na jugoslovansko ozemlje in je hkrati pomenila plebiscit — komu pripadala Slovensko Primorje in Istra.

Edvin Pervanje

 metalka

Trgovsko in proizvodno
podjetje
Metalka n. sol. o.
61000 Ljubljana,
Dalmatinova 2

DRUŠTVO UPOKOJENCEV KOSEZE

V krajevni skupnosti Koseze so 4. junija ustanovili društvo upokojencev. Uvodoma so počastili spomin na preminulega tovariša Tita, učenci osnovne šole Veljka Vlahoviča pa so jim pripravili pester kulturni program.

Društvo upokojencev vabi upokojence, da se včlanijo v društvo, vsak petek od 16. do 18. ure v prostorih KS Koseze, Ul. Bratov Učakar 6.